

7. Бурим Ю. Як зареєструвати Молодіжну громадську організацію? [Електронний ресурс] / Ю. Бурим. – Режим доступу: <https://legal-support.top/molodizhna-gromadska-organizaciya/>. – Назва з екрана.

УДК 347.96

ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ СЛУЖБИ СУДОВИХ РОЗПОРЯДНИКІВ

*Д. В. Савельєв, магістр спеціальності Публічне управління та адміністрування освітня програма «Публічне адміністрування»
В. Б. Крикун, к. держ. упр., професор – науковий керівник*

Анотація. У статті аналізуються особливості правового статусу та організації діяльності працівників служби судових розпорядників як складової організаційного забезпечення судової діяльності.

Ключові слова: судовий розпорядник, процесуальний статус судового розпорядника, права та обов'язки судових розпорядників, організація діяльності служби.

Abstract. The article analyzes the peculiarities of the legal status and organization of the activity of employees of the service of court administrators as a component of organizational support of judicial activity.

Key words: court clerk, procedural status of court clerk, rights and responsibilities of court administrators, organization of service activities.

Постановка проблеми. У процесі розбудови основ правової держави в Україні першочерговим завданням є досконале функціонування судової гілки влади. Організаційне забезпечення судової діяльності здійснює служба судових розпорядників, однак, на відміну від більшості інших посад, що входять до апарату суду, статус її працівників закріплений в окремій статті Закону, де зазначається, що у кожному суді діє служба судових розпорядників. Саме тому необхідно здійснити комплексний аналіз правового статусу та основ організації діяльності працівників служби судових розпорядників.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Особливості правового статусу та організації діяльності судових розпорядників у різний час ставали предметом наукових пошуків таких дослідників-процесуалістів, як С. Васильєва, П. Діхтієвського, Н. Мкртчяна, Т. Кагановської, В. Пчеліна, В. Стефанюка, С. Фурси, О. Харитонова, О. Юшкевича та ін.

Формулювання мети. Мета статті – здійснення комплексного аналізу положень юридичної доктрини та норм чинного законодавства України, що регламентують правовий статус та організацію діяльності працівників служби судових розпорядників.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах активного розвитку судової системи України якісна реалізація правосуддя залежить від ефективного здійснення повноважень висококваліфікованими працівниками судоустрою. На сьогоднішній день суттєво змінився обсяг процесуальних прав та обов'язків, функцій та відповідальності працівників служби судових розпорядників, чим і пояснюється поява нових, вищого рівня вимог до професійних, морально-етичних та ділових якостей кандидатів на зайняття вакантних посад даної служби.

Відповідно до змісту ст. 130 Конституції України держава взяла на себе зобов'язання фінансувати та створювати належні умови для раціонального функціонування судових органів [1]. Тому однією з вище вказаних умов є суворе дотримання встановлених правил під час проведення судового процесу усіма його учасниками, а також забезпечення виконання рішень головуючого в судовій залі. Саме з цією метою і була створена служба судових розпорядників, яка на сьогоднішній день є структурним підрозділом судів загальної юрисдикції.

Відповідно до Положення про порядок створення та діяльності служби судових розпорядників (далі за текстом – Положення) керівник апарату кожного суду видає окремий наказ, проте в той же час саму діяльність служби судових розпорядників організовує та координує Державна судова адміністрація України, у тому числі через власні територіальні управління [5].

До складу служби судових розпорядників за посадами входять старші судові розпорядники та судові розпорядники. Очолює службу її керівник. Слід відмітити, що в апаратах місцевих судів, у котрих штатна чисельність не перевищує трьох осіб, обов'язки керівника даної служби покладаються на старшого судового розпорядника. У випадках, коли в апараті місцевого суду штатний розпис передбачає тільки одну посаду судового розпорядника, повноваження керівника служби судових розпорядників покладаються саме на такого розпорядника [6].

Ведучи мову про правовий статус працівників служби судових розпорядників, необхідно звернути увагу на те, що і керівник, і старший судовий розпорядник, і судовий розпорядник мають статус державних службовців, тому на них розповсюджується дія Закону України «Про державну службу» з урахуванням специфічних особливостей, що визначаються Законом України «Про судоустрій та статус суддів» [7, с. 179].

Посадові обов'язки та повноваження працівників Служби визначаються нормами процесуального законодавства, вище вказаним Положенням та положеннями про відповідний структурний підрозділ апарату суду, що затверджується належним чином в кожному суді, а також посадовими інструкціями, які затверджуються керівником апарату суду.

Відповідно до розділу III Положення працівники служби наділені правом:

1) при отриманні доручення від головуючого судді робити зауваження учасникам судового процесу та іншим особам, присутнім у залі судового засідання, у разі порушення ними встановлених правил вживати відповідних заходів щодо усунення порушень;

2) звертатися до Служби судової охорони, Національної поліції України, Національної гвардії України у випадках порушень громадського порядку в приміщенні суду та з метою затримання осіб, які чинять протиправні дії;

3) у випадку отримання розпорядження головуючого судді видаляти із зали судового засідання тих осіб, що відмовляються виконувати його законні вимоги, проявляють неповагу до суду

та порушують процесуальний порядок здійснення судочинства;

4) отримавши розпорядження головуючого судді, видаляти із приміщення суду осіб, які проявляють неповагу до суду та порушують громадський порядок у приміщенні суду. У разі неможливості видалення правопорушника з приміщення суду судовий розпорядник повинен звернутися до Служби судової охорони;

5) складати протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені частинами першою та другою статті 185³ Кодексу України про адміністративні правопорушення [5].

Серед ключових обов'язків працівників служби необхідно виділити:

1) забезпечення неухильного виконання розпоряджень головуючого судді;

2) забезпечення належного стану зали судового засідання, підготовка її до слухання справи й доповідати про готовність головуючому судді;

3) визначення конкретних місць розміщення та можливої кількості осіб, які можуть бути присутніми в залі судового засідання;

4) оголошення про вхід суду до зали судового засідання і вихід з неї та пропозиція всім присутнім встати;

5) запрошення за розпорядженням головуючого судді до зали судового засідання свідків, експертів, перекладачів, привід їх до присяги;

6) запрошення за розпорядженням головуючого судді до зали судового засідання інших учасників судового процесу і т. д. [5].

Як і секретар судового засідання, судовий розпорядник бере участь у судовому процесі, і його завдання і обов'язки регулюються процесуальним законодавством, а саме ст. 68 Цивільного процесуального кодексу України [4], ст. 64 Кодексу адміністративного судочинства України [3] та ст. 74 Кримінального процесуального кодексу України [2]. Однак на практиці судові розпорядники виконують завдання і обов'язки, покладені на них законодавством, тільки при розгляді кримінальних справ, тобто в кримінальному процесі.

Достатньо раціональною є позиція О. Г. Юшкевича, котрий зауважує, що в чинному законодавстві повноваження судового розпорядника визначені інколи незрозуміло, а інколи доволі суперечливо. Зокрема, не до кінця зрозумілими є обов'язки розпорядника забезпечувати належний стан залу судового засідання, а положення про можливу заміну його на секретаря взагалі ставить питання про необхідність участі судового розпорядника під час розгляду окремих справ [8, с. 313–314].

Натомість В. Б. Пчелін звертає увагу на такий проблемний аспект, як відсутність у Господарському процесуальному кодексі України жодних нормативних приписів про права та обов'язки судового розпорядника під час розгляду справ у господарських судах. Через це, з огляду на аналогічні функції розпорядника у кримінальному, цивільному та адміністративному судочинстві, вчений пропонує внести зміни до Господарського процесуального кодексу України шляхом виокремлення норми, яка б регламентувала правові основи діяльності судового розпорядника як учасника господарського процесу [7, с. 179].

Організаційне забезпечення діяльності працівників служби у Верховному Суді, вищих спеціалізованих та апеляційних судах здійснює Державна судова адміністрація України, а в місцевих судах – територіальні управління. Проте проблемним питанням організації діяльності працівників служби залишається те, що на практиці працівники служби судових розпорядників майже не виконують ті функції, які покладаються на них законодавством.

Висновки. Таким чином, необхідно резюмувати, що правовий статус працівників служби судових розпорядників та особливості організації їхньої діяльності визначаються положеннями процесуального та спеціального законодавства. Водночас спостерігається наявність деяких проблемних аспектів, вирішення яких потребує внесення змін у законодавчій площині в найближчій перспективі з метою удосконалення інституту судових розпорядників в цілому та організації їхньої діяльності зокрема, не виключаючи при цьому можливість прийняття спеціального Закону «Про службу судових розпорядників».

Список використаних інформаційних джерел

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – Ст. 88.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 13. – Ст. 446.
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 42. – Ст. 492.
5. Про затвердження Положення про порядок створення та діяльності служби судових розпорядників [Електронний ресурс]: Наказ Державної судової адміністрації України від 20.07.2017 р. № 815. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0815750-17> (дата звернення: 03.10.2019). – Назва з екрана.
6. Мкртчян Н. То хто ж він – судовий розпорядник [Електронний ресурс] / Н. Мкртчян // Судебно-юридическая газета. 23.04.2019. – URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/140401-to-khto-zh-vin-sudoviy-rozporuyadnik> (дата звернення: 04.10.2019). – Назва з екрана.
7. Пчелін В. Б. Правові засади діяльності служби судових розпорядників / В. Б. Пчелін // Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 квіт. 2015 р.) / МВС України, Харків, нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2015. – Вип. 2. – С. 178–181.
8. Юшкевич О. Г. Процесуальний статус судового розпорядника в адміністративному процесі / О. Г. Юшкевич // Вісник ХНУВС. – 2012. – № 1 (56). – С. 313–319.